

001 UVODNIK ZAPISA

Polje vsebuje splošne podatke, ki so potrebni za obdelavo zapisa. Uvodnik zapisa je prilagojen predvsem potrebam online vzajemne katalogizacije, zato njegova uporaba ni povsem usklajena s standardom ISO 2709, ki je namenjen izmenjavi podatkov preko trakov, disket itd.

Identifikacijska številka zapisa (po UNIMARC-u v polju 001) se v okviru programske opreme COBISS določi programsko in je ni treba vnašati.

Uvodnik zapisa se pri mednarodni izmenjavi podatkov v postopku konverzije iz formata COMARC v formate MARC oblikuje v skladu s standardom ISO 2709.

Podpolja & ponovljivost

POLJE/PODPOLJE		PONOVLJIVOST
001	Uvodnik zapisa	nr
a	<i>Status zapisa</i>	nr
b	<i>Vrsta zapisa</i>	nr
c	<i>Bibliografski nivo</i>	nr
d	<i>Hierarhični nivo</i>	nr
e	<i>Stara številka zapisa*</i>	nr
g	<i>Koda popolnosti zapisa</i>	nr
h	<i>Oblika bibliografskega opisa</i>	nr
t	<i>Tipologija dokumentov/del*</i>	nr
x	<i>Številka nadomestnega zapisa*</i>	nr
7	<i>Pisava katalogizacije*</i>	nr

Indikatorji

Polje nima indikatorjev.

OPIS PODPOLJ

001a Status zapisa

Enomestna koda označuje stanje obdelave zapisa. Podpolje je obvezno.

c	<i>popravljen zapis</i> Kodo vnesemo, ko je zapis dokončno popravljen (brez slovničnih in vsebinskih napak).
d	<i>izbrisan zapis</i> Kodo vnesemo, ko želimo zapis izbrisati iz vzajemne baze podatkov, pa tega ne moremo storiti, ker je zapis že prevzela vsaj ena knjižnica. Kodo uporabljamo pri reševanju podvojenih zapisov (duplikatov) in stopenjsko obdelanih zapisov za monografske vire v več delih (gl. primere 1, 2, 3). Zapise brišemo po sledečem postopku:

	<ol style="list-style-type: none"> 1. V podpolje 001a vpišemo kodo "d" – <i>izbrisan zapis</i>. 2. V podpolje 001x vpišemo identifikacijsko številko zapisa po pravilih, opisanih pri podpolju 001x. 3. Zapis shranimo v vzajemno bazo podatkov. 4. Zapis v svoji lokalni bazi zberišemo. V vzajemni bazi podatkov se bo zapis zbrisal, ko ga v lokalni bazi zberiše še zadnja knjižnica.
i	<i>prvi vnos zapisa*</i> Koda uporabljamo pri vnosu zapisov, za katere še nimamo zbranih vseh potrebnih bibliografskih podatkov (ko je publikacija v fazi nabave). To velja predvsem za tuje publikacije, medtem ko je pri domačih to izjema (ko ni zapisa CIP). Zapis ima lahko oznako "i" le kratek čas in v izjemnih primerih. Kode ne uporabljamo pri zapisih za članke in druge sestavne dele.
n	<i>nov zapis</i> Koda se uporablja pri vsakem novem zapisu, razen pri zapisih CIP in zapisih za publikacije, ki so v postopku nabave.
p	<i>predhodni nepopolni zapis (CIP)</i> Koda se uporablja pri vnosu predpublikacijskih (CIP) zapisov.
r	<i>začasni zapis za raritete**</i> Koda se je uporabljala do leta 1991 za zapise za raritete.

001b Vrsta zapisa

Nekatere kode za vrsto zapisa so enakovredne splošnim oznakam gradiva, vendar ne vse. Podatek o vrsti zapisa je izredno pomemben, ker se uporablja kot osnovni kriterij pri razločevanju vrst gradiva v okviru vseh segmentov programske opreme COBISS. Podpolje je obvezno.

a	<i>tekstovno gradivo, tiskano</i>
b	<i>tekstovno gradivo, rokopis</i>
c	<i>muzikalije, tiskane</i>
d	<i>muzikalije, rokopis</i>
e	<i>kartografsko gradivo, tiskano</i>
f	<i>kartografsko gradivo, rokopis</i>
g	<i>projicirno, filmsko in video gradivo</i>
i	<i>zvočni posnetki, neglasbeni</i>
j	<i>zvočni posnetki, glasbeni</i>
k	<i>dvodimenzionalno slikovno gradivo</i>
l	<i>elektronski viri</i>
m	<i>večvrstno gradivo</i>
r	<i>tridimenzionalni izdelki in predmeti</i>
u	<i>dogodki*</i> Koda je dodana za potrebe spremljanja rezultatov raziskovalnega dela. Uporabljamo jo, če za izvedeno delo ni fizične oblike.

Koda mora ustrezati dejanski vrsti opisovanega gradiva in ne sekundarni fizični obliki. Zato v šifrantu ni kode za mikrooblike; mikroobliko, ki vsebuje tekstovno gradivo, kodiramo s kodo "a" kot tiskano tekstovno gradivo.

001c Bibliografski nivo

Določene so naslednje vrednosti:

a	<i>analitična raven (sestavni del)</i> Bibliografska enota, ki je fizični del druge enote, tako da je identifikacija sestavnega dela odvisna od identifikacije enote, ki ga vsebuje. Sestavni del sam je lahko v enem ali več delih. Primeri gradiva, označenega s kodo "a": članek v reviji; stalna rubrika ali podlistek v časniku; prispevek v zborniku; sestavek v knjigi.
c	<i>zbirni zapis</i> Zapis za bibliografsko enoto, ki je umetno tvorjena zbirka. Koda se je včasih uporabljala tudi v zapisih za knjižne zbirke. V bazi podatkov COBIB.SI obstajajo starejši zapisi za knjižne zbirke, ki vsebujejo to kodo. V novih zapisih uporabljamo kodo "c" izključno v zapisih za umetno tvorjene zbirke. Primeri gradiva, označenega s kodo "c": zbirka drobnih tiskov v škatli; različni spominki, ki sestavljajo zbirko; zbirka rokopisov enega avtorja.
d	<i>izvedeno delo*</i> Koda je dodana za potrebe bibliografij. Uporabljamo jo samo v primeru, ko ne obstaja fizična oblika dela. Ker praviloma za te enote nimamo primarnega dokumenta, zapis oblikujemo na osnovi potrdila ali druge dokumentacije o izvedenem delu. Primeri gradiva, označenega s kodo "d": predavanje, ki ni bilo objavljeno; razstava; koncert.
i	<i>integrirni vir</i> Bibliografski vir, ki se dopolnjuje ali spreminja z dopolnitvami, ki ne ostanejo ločene, ampak se integrirajo v celoto. Integrirni viri so lahko končni (z naprej predvidenim zaključkom) ali kontinuirani (nimajo vnaprej predvidenega zaključka). Primeri gradiva, označenega s kodo "i": nevezani listi z zamenljivo vsebino; baza podatkov; spletno mesto/stran.
m	<i>monografska publikacija</i> Bibliografska enota, ki je zaključena v enem ali več (fizično ločenih) delih, katerih število je vnaprej omejeno. Primeri gradiva, označenega s kodo "m": monografija; monografski vir v več delih; posebej katalogiziran zvezek monografske publikacije v več zvezkih; knjiga v zbirki; posebej katalogizirana posebna številka časnika; zemljevid v zbirki; zaključena zbirka zemljevidov; globus.
s	<i>serijska publikacija</i> Kontinuirani vir, ki izhaja v zaporedju med seboj ločenih zvezkov ali delov, ki so običajno številčeni, konec izhajanja pa ni vnaprej določen. Primeri gradiva, označenega s kodo "s": revija; časopis; časnik; elektronski časopis; imenik; letno poročilo; knjižna zbirka.

Bibliografski nivo zapisa se nanaša na glavni del zapisa oz. primarno bibliografsko enoto, katere naslov je naveden v polju 200. Podpolje je obvezno.

001d Hierarhični nivo

Koda označuje, ali je zapis hierarhično povezan z drugimi zapisi, in kakšen je njegov položaj v hierarhiji. Podpolje je obvezno.

0	<i>ni hierarhičnega odnosa</i>
1	<i>zapis na najvišjem nivoju</i>
2	<i>zapis pod najvišjim nivojem</i>

V programski opremi COBISS je implementirano samo hierarhično povezovanje zapisov za sestavne dele, ki jih je treba vedno povezati z zapisom za nadrejeni vir, saj ne vsebujejo dovolj informacij, da bi lahko obstajali samostojno.

V zapisu za sestavni del zmeraj vnesemo kodo "2". V zapisu za kontinuiran vir ali monografsko publikacijo vnesemo kodo "0", če ni obdelan analitično, oz. kodo "1", če v bazi podatkov obstaja tudi zapis za katerega od njegovih sestavnih delov.

001e Stara številka zapisa*

Podpolje vsebuje staro identifikacijsko številko (tj. identifikacijsko številko iz izvirne bibliografske baze podatkov) pri zapisih, ki so bili s konverzijo preneseni iz drugih bibliografskih baz podatkov.

001g Koda popolnosti zapisa

Koda označuje stopnjo popolnosti zapisa in podatek o tem, ali je bila enota ob pripravi zapisa pregledana ali ne. Podpolja ne vnašamo, če delamo zapis z gradivom v roki.

1	<i>podnivo 1</i> Enota, opisana v zapisu, ob pripravi zapisa ni bila pregledana. To na primer lahko pomeni, da so bili podatki vzeti s kataložnega listka in zato niso tako natančni, kot bi bili, če bi jih vzeli z originalnega gradiva.
2	<i>podnivo 2 (zapis CIP)</i> Zapis je predpublikacijski (CIP) zapis. Ker so ti zapisi izdelani pred izidom publikacije, so običajno nepopolni.
3	<i>podnivo 3 (nepopolni opis)</i> Zapis ne vsebuje popolnega kataložnega opisa in je lahko, ali pa tudi ne, naknadno dopolnjen.

001h Oblika bibliografskega opisa

Enomestna koda označuje obliko, uporabljeno za opisni del zapisa. Podpolje izpolnjujemo samo, če polja 200 do 225 niso bila v celoti oblikovana po pravilih ISBD. Vrednosti kod so sledeče:

i	<i>zapis je delno v obliki ISBD</i> Samo nekatera polja v zapisu so izpolnjena po pravilih ISBD.
n	<i>zapis ni v obliki ISBD</i> Niti eden od podatkov v zapisu ni nujno v skladu s pravili ISBD.

001t Tipologija dokumentov/del*

Podpolje je namenjeno razvrščanju dokumentov/del v bibliografijah (gl. primer 6).

Vnos podpolja je obvezen pri zapisih za vse dokumente/dela, katerih avtorji so evidentirani kot raziskovalci pri Agenciji za raziskovalno dejavnost RS (ARRS), in pri zapisih za članke iz serijskih publikacij, ki jih ministrstvo sofinancira. Prav tako je vnos podpolja obvezen pri vseh drugih zapisih za dokumente/dela, ki jih želimo razvrstiti po tipologiji v izpisu osebne bibliografije ali v izpisu bibliografije ustanove/organizacije.

ČLANKI IN DRUGI SESTAVNI DELI	
1.01	<i>Izvirni znanstveni članek</i>
1.02	<i>Pregledni znanstveni članek</i>
1.03	<i>Kratki znanstveni prispevek</i>
1.04	<i>Strokovni članek</i>
1.05	<i>Poljudni članek</i>
1.06	<i>Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci (vabljeni predavanja)</i>
1.07	<i>Objavljeni strokovni prispevek na konferenci (vabljeni predavanja)</i>
1.08	<i>Objavljeni znanstveni prispevek na konferenci</i>
1.09	<i>Objavljeni strokovni prispevek na konferenci</i>
1.10	<i>Objavljeni povzetek znanstvenega prispevka na konferenci (vabljeni predavanja)</i>
1.11	<i>Objavljeni povzetek strokovnega prispevka na konferenci (vabljeni predavanja)</i>
1.12	<i>Objavljeni povzetek znanstvenega prispevka na konferenci</i>
1.13	<i>Objavljeni povzetek strokovnega prispevka na konferenci</i>
1.16	<i>Samostojni znanstveni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji</i>
1.17	<i>Samostojni strokovni sestavek ali poglavje v monografski publikaciji</i>
1.18	<i>Strokovni sestavek v slovarju, enciklopediji ali leksikonu</i>
1.19	<i>Recenzija, prikaz knjige, kritika</i>
1.20	<i>Predgovor, spremna beseda</i>
1.21	<i>Polemika, diskusijski prispevek, komentar</i>
1.22	<i>Intervju</i>
1.23	<i>Umetniški sestavek</i>
1.24	<i>Bibliografija, kazalo ipd.</i>
1.25	<i>Drugi sestavni deli</i>
1.26	<i>Znanstveni sestavek v slovarju, enciklopediji, leksikonu</i>

MONOGRAFIJE IN DRUGA ZAKLJUČENA DELA	
2.01	<i>Znanstvena monografija</i>
2.02	<i>Strokovna monografija</i>
2.03	<i>Univerzitetni, visokošolski ali višješolski učbenik z recenzijo</i>
2.04	<i>Srednješolski, osnovnošolski ali drugi učbenik z recenzijo</i>
2.05	<i>Drugo učno gradivo</i>
2.06	<i>Slovar, enciklopedija, leksikon, priročnik, atlas, zemljevid</i>
2.07	<i>Bibliografija</i>
2.08	<i>Doktorska disertacija</i>
2.09	<i>Magistrsko delo</i>
2.10	<i>Specialistično delo</i>
2.11	<i>Diplomsko delo</i>
2.12	<i>Končno poročilo o rezultatih raziskav</i>
2.13	<i>Elaborat, predstudija, študija</i>
2.14	<i>Projektna dokumentacija (idejni projekt, izvedbeni projekt)</i>
2.15	<i>Izvedensko mnenje, arbitražna odločba</i>
2.16	<i>Umetniško delo</i>
2.17	<i>Katalog razstave</i>
2.18	<i>Raziskovalni ali dokumentarni film, zvočna ali video publikacija</i>

2.19	<i>Radijska ali televizijska oddaja</i>
2.20	<i>Zaključena znanstvena zbirka podatkov ali korpus</i>
2.21	<i>Programska oprema</i>
2.22	<i>Nova sorta</i>
2.23	<i>Patentna prijava</i>
2.24	<i>Patent</i>
2.25	<i>Druge monografije in druga zaključena dela</i>
2.26	<i>Temeljni znanstveni slovar ali leksikon</i>
2.27	<i>Znanstveni terminološki slovar, enciklopedija ali tematski leksikon</i>
2.28	<i>Znanstvenokritična izdaja vira</i>
2.29	<i>Model</i>
2.30	<i>Zbornik strokovnih ali nerecenziranih znanstvenih prispevkov na konferenci</i>
2.31	<i>Zbornik recenziranih znanstvenih prispevkov na mednarodni ali tuji konferenci</i>
2.32	<i>Zbornik recenziranih znanstvenih prispevkov na domači konferenci</i>

IZVEDENA DELA (DOGODKI)	
3.10	<i>Umetniška poustvaritev</i>
3.11	<i>Radijski ali TV dogodek</i>
3.12	<i>Razstava</i>
3.13	<i>Organiziranje znanstvenih in strokovnih sestankov**</i>
3.14	<i>Predavanje na tuji univerzi</i>
3.15	<i>Prispevek na konferenci brez natisa</i>
3.16	<i>Vabljeni predavanje na konferenci brez natisa</i>
3.25	<i>Druga izvedena dela</i>

Posebna kategorija rezultatov raziskovalnega dela je sekundarno avtorstvo, ki pa ga ne vnašamo v podpolje za tipologijo dokumentov/del. V bibliografijah se izpisuje na osnovi kode za vrsto avtorstva v poljih 702 in 712 oziroma iz baze podatkov za retrospektivo serijskih publikacij.

Definicije posameznih tipov dokumentov/del ter priporočila glede razvrščanja v posamezne tipe so podana v *Dodatku F.6*.

001x Številka nadomestnega zapisa*

Podpolje je namenjeno reševanju duplikatov. Vsebuje identifikacijsko številko zapisa, ki ga je treba prevzeti namesto zapisa, ki je označen za brisanje s kodo "d" v podpolju 001a.

Če označimo zapis za brisanje, moramo razen podpolja 001a, v katerega vpišemo kodo "d" za izbrisan zapis, izpolniti tudi podpolje 001x.

Na osnovi pravilnega in doslednega izpolnjevanja tega podpolja je možna periodična programska kontrola konsistentnosti lokalnih in vzajemne baze podatkov. Vse knjižnice, ki so v svoje lokalne baze prevzele zapis, označen za brisanje, dobijo o tem sporočilo po elektronski pošti, kar bistveno olajša zagotavljanje kvalitete baz podatkov. Sporočilo vsebuje tabelo z ID-ji duplikatov oz. zapisov, ki jih je treba brisati, in ID-ji zapisov, ki jih je treba prevzeti namesto brisanih zapisov.

Podatek o identifikacijski številki vnesemo v obliki, ki je odvisna od tega, zakaj smo zapis označili za brisanje:

Zapis je duplikat:

V podvojen zapis (duplikat) v podpolje 001x vnesemo identifikacijsko številko nadomestnega zapisa (gl. primer 1).

Reševanje hierarhično povezanih zapisov za monografske vire v več delih:

Kadar dopolnjujemo hierarhično povezane zapise za monografski vir v več delih, včasih brišemo podrejene zapise (sinove) in dopolnimo nadrejeni zapis (očeta), lahko pa brišemo nadrejeni zapis in dopolnimo podrejene (za obdelavo monografskih virov v več delih gl. *Dodatek J*).

Kadar brišemo podrejene zapise, v te zapise v podpolje 001x vnesemo identifikacijsko številko nadrejenega zapisa, pred številko pa napišemo črko "f" (father – oče). Z njo označimo, da je navedena številka identifikacijska številka od nadrejenega zapisa (gl. primer 2).

Nato podrejene zapise shranimo v vzajemno bazo podatkov, iz lokalne baze podatkov pa jih izbrišemo.

Kadar brišemo nadrejeni zapis, v ta zapis v podpolje 001x vnesemo identifikacijske številke vseh podrejenih zapisov, pred prvo številko pa napišemo črko "s" (son – sin). Z njo označimo, da so navedene številke identifikacijske številke od podrejenih zapisov (gl. primer 3).

V podpolje 001x lahko vpišemo samo številko "9999999999" ali besedo "sinovi". V tem primeru je seveda možnost napak in nekonsistentnih popravkov večja, zato tega načina ne priporočamo.

Nato nadrejeni zapis shranimo v vzajemno bazo podatkov, iz lokalne baze podatkov pa ga izbrišemo.

Na isti način rešujemo duplikate tudi v primeru, ko je treba zapis za serijsko publikacijo nadomestiti z več zapisi za monografske publikacije.

0017 Pisava katalogizacije*

S podpoljem krmilimo pisavo izpisa pri poljih, ki se izpišejo v pisavi kataloga knjižnice.

Podatek je obvezen. Knjižnice lahko uporabljajo eno od kod:

ba	<i>latinica</i>
ca	<i>cirilica – ni specificirana*</i>
cb	<i>cirilica – srbska*</i>
cc	<i>cirilica – makedonska*</i>
vv	<i>več pisav*</i> Kodo uporabljajo knjižnice, ki vodijo dva kataloga – enega v cirilici in enega v latinici.

Natančen algoritem za izpis je opisan v *Dodatku D*.

OPOMBE O VSEBINI POLJA

Uvodnik zapisa se nahaja na začetku vsakega zapisa in vsebuje podatke za obdelavo zapisa. Podpolja a, b, c in d so obvezna, večinoma se zanje glede na maske vnosa programsko določijo privzete vrednosti.

SORODNA POLJA

Podatki, ki se nahajajo v uvodniku zapisa, niso prisotni nikjer drugje v COMARC-u. Čeprav se zdi, da se nekatere vrednosti kod za vrsto zapisa in bibliografski nivo prekrivajo z drugimi kodiranimi podatki, se kode v uvodniku zapisa dejansko nanašajo na lastnosti zapisa in ne same bibliografske enote.

PRIMERI

1. * COBISS.SI-ID=3698696

001	□□	ad x35997440 ba cm d0
200	0□	a Tehnična keramika f Drago Kolar g [ilustrirala Medeja Gec] <i>(Knjižnice, ki so ta zapis prevzele v svojo lokalno bazo podatkov, bodo po elektronski pošti prejele seznam zapisov, ki jih je treba brisati, med katerimi bo tudi zapis z ID-jem 3698696 – duplikat.)</i>

2. * COBISS.SI-ID=29853696

001	□□	ad xf29852672 ba cm d2
200	0□	v ≠Del ≠1 <i>(Knjižnice, ki so ta zapis prevzele v svojo lokalno bazo podatkov, bodo po elektronski pošti prejele seznam zapisov, ki jih je treba brisati, med katerimi bo tudi zapis z ID-jem 29853696 – "sin".)</i>

* COBISS.SI-ID=33468416

001	□□	ad xf29852672 ba cm d2
200	0□	v ≠Del ≠2 <i>(Knjižnice, ki so ta zapis prevzele v svojo lokalno bazo podatkov, bodo po elektronski pošti prejele seznam zapisov, ki jih je treba brisati, med katerimi bo tudi zapis z ID-jem 33468416 – "sin".)</i>

3. * COBISS.SI-ID=1569026

001	□□	ad xs1569538,1569794,1570306 ba cm d1
200	0□	a Anatomski atlas e iz systemskega in topografskega gledišča f Rolf Bertolini, Gerald Leutert g [jugoslovansko in slovensko izdajo pripravila Alenka Dekleva]
215		a 3 zv. c ilustr. d 31 cm <i>(Knjižnice, ki so ta zapis prevzele v svojo lokalno bazo podatkov, bodo po elektronski pošti prejele seznam zapisov, ki jih je treba brisati, med katerimi bo tudi zapis z ID-jem 1569026 – "oče".)</i>

4. * COBISS.SI-ID=48895488

001	□□	ac bl cs d0 7ba
200	1□	a PIRS b Računalniška datoteka e poslovni imenik Republike Slovenije <i>(Popravljen zapis za serijsko publikacijo na računalniškem mediju.)</i>

5. * COBISS.SI-ID=660021

001	□□	an be cm d0 7ba
200	1□	a Kolovec b Kartografsko gradivo e karta za orientacijski tek f reambulacija Anderluh Gregor ... [et al.] g risal Anderluh Gregor <i>(Nov zapis za kartografsko gradivo.)</i>

6. * COBISS.SI-ID=34556160

001	□□	an ba ca d2 t1.04 7ba
200	0□	a Izjave v podporo Majniške deklaracije f Vlasta Stavbar (Zapis za strokovni članek.)

7. *

001	□□	an bl ci d0 7ba
200	1□	a Vodja.com b Elektronski vir e praktični nasveti za vodenje podjetja in ljudi (Zapis za integrirni vir.)

8. * COBISS.MK-ID=67815178

001	□□	an ba cm d0 7cc (Pisava katalogizacije je makedonska cirilica, kar je označeno s kodo v podpolju 0017.)
-----	----	---